

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

**2024/3-SON
ILOVA TO'PLAM**

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, G.Mirzaaxmedova Bo'lajak tarix o'qituvchilarida analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi xorij olimlarining tadqiqotlarida.....	17
B.Q.Qurbonova Ta'limning zamonaviy globallasuv va axborotlashuv sharoitida rivojlanishga doir qarashlar....	22
S.M.Zokirova, M.R.Maxkamov O'zbekistondagi ta'limni tojik tilida olib boradigan maktablarda boshlang'ich sinf o'quvchilariga davlat tilini o'qitish jarayonida monolog va dialogning o'rni	27
G.I.Yuldasheva, O.M.Mirzaxamdova Sotsiologik tadqiqotlarda dasturiy ta'minot va Ibm Spss dasturidan foydalanish omillari.....	33
Sh.A.Ro'zaliyev Informatika turkum fanlarini o'qitishda geymifikatsiyadan foydalanish bosqichlarini axborotlarni qayta ishlash va uzatish asosida tashkil etishning metodik jihatlari	40
A.R.Abdullayeva Nikoh yoshi - oila barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy psixologik omili	43
N.U.Alijonov Ta'lim sohasidagi rahbarlarning psixologik salomatligini tadqiq etish.....	49
M.Y.Atadjanov Mahalla – milliy identiklilikka tahdidlardan himoya omili.....	54
N.N.Ahmadjonov Ijtimoiy psixologiyada shaxsiy qadriyatlarini aniqlash tizimi.....	60
M.A.Djalalova Maktabgacha yosh davri bolalarining psixologik salomatligining empirik tahlili	65
N.A.Ergasheva Psixologik salomatlik hamda uning mezonlari.....	69
Sh.K.Mamajonova O'smirlarda addiktiv xulq shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillarini empirik o'rganish	73
D.M.Mo'minov Ommaviy axborot vositalaridagi manipulyativ omillarni inson ongiga tasirini o'rganish	81
D.M.Nuralieva O'zbek oilalarida oila qurish motivlarini o'rganishda empirik tadqiq etilganligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	87
R.S.Nuriddinov Bo'lajak pedagoglar psixologik salomatligiga ta'sir etuvchi omillar.....	92
M.J.Rajabov Oilaviy munosabatlarda transakt rollar va ularning tahlili	96
F.S.Soliyev Zamonaviy ta'lim muhitida psixologik xavfsizlik va ijtimoiy-madaniy xavfsizligi indeksini oshirishning psixologik mexanizmlari	100
Sh.A.Usmonov Oilada bolaning o'zini anglashida ota-ona shaxsining roli	106
M.B.Yuldasheva Yolg'izlik hissining ifodalanish xususiyatlari	111
G.S.Yunusova O'quvchilarni kasb–hunarga yo'nalganligini psixologik tahlili	116
M.S.Zakirova Bolada shaxs fazilatlarini shakllanishida “Men” konsepsiyasining o'rni.....	121
H.A.G'anieva Maktab o'quvchilarining kasb tanlashga bo'lgan motivlarini ijtimoiy-psixologik xususiyatlari....	128
Л.Ю.Абдукадилова, Д.В.Мионов Интернет-зависимость школьников, как фактор снижения показателей в исследованиях PISA	134

**BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARIDA ANALITIK TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH
TEKNOLOGIYASI XORIJ OLIMLARINING TADQIQOTLARIDA****ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ
УЧИТЕЛЕЙ ИСТОРИИ В ИССЛЕДОВАНИЯХ ИНОСТРАННЫХ УЧЕНЫХ****TECHNOLOGY FOR DEVELOPING ANALYTICAL THINKING IN FUTURE HISTORY
TEACHERS IN THE RESEARCH OF FOREIGN SCIENTISTS****Shermuhammadov Bahodirjon Shermuhammadovich¹**¹Farg'ona davlat universiteti, p.f.d., professor**Gulshanoy Mirzaaxmedova²** ²Farg'ona davlat universiteti, tayanch doktoranti**Annotatsiya**

Ushbu maqolada muallif bo'lajak tarix o'qituvchilarda analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasini xorij olimlarining tadqiqotlarida yoritilishini tahlil qilgan, analitik tafakkur tushunchasining mohiyati va uning o'ziga xos xususiyatlarini ilmiy – nazariy asoslarda ochib bergan. Shu bilan birga, bo'lajak o'qituvchilarning analitik tafakkurini rivojlantirish, intellektual salohiyatini kuchaytirish, ma'naviy-mafkuraviy immunitetini oshirish, axborotlar bilan ishlash malakasini mustahkamlash tendentsiyalarini ko'rsatib o'tgan. Maqolada bo'lajak tarix o'qituvchilarda analitik tafakkurni shakllantirishning muhimligi asoslab berilgan, bugungi oliy ta'lim muassasalarida analitik tafakkurni rivojlantirishning mavjud holati va kamchiliklarni baratarf etish imkoniyatlari va yechim yo'llari tahlil qilingan. Xorijiy mamlakatlarning tadqiqotchilari tomonidan analitik tafakkurni rivojlantirish bo'yicha ishlab chiqilgan texnologiyalar va modellarga batafsil to'xtalib o'tilgan hamda ularning ahamiyati va dolzarbligiga izoh berilgan. Analitik tafakkurni shakllantirish va taqqoslashtirish faqat amaliy faoliyatda yuzaga chiqadi. Talaba analitik tafakkurni shakllantirish haqidagi tavsiya va ko'rsatmalarni eshitish, ma'ruzalar tinglash bilan bunday qobiliyatga ega bo'lib qolmaydi. Haqiqiy o'quv malaka amaliyotida hosil bo'ladi. Talabalarda analitik tafakkurni shakllantirish va rivojlantirishda interfaol usullardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarni analitik faoliyatga tayyorlash tashqi va ichki omillar uyg'unligida erishishni muhim o'rin tutadi. Maqolada bo'lajak tarix o'qituvchilarda analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasining dolzarbligi atroflicha yoritilgan, talabalarda voqelikni analiz, sintez qilish, ma'lumotlar to'plash, umumlashtirish va yangi qirralarini topishga intilish, o'z qarashlarini dalillash kabi faoliyatga o'rgatish ko'nikmasi ilmiy asoslangan.

Аннотация

В данной статье автор проанализировал освещение технологии развития аналитического мышления у будущих учителей истории в исследованиях зарубежных учёных, раскрыл сущность понятия аналитического мышления и его особенности на научно-теоретической основе. При этом он проявил тенденции к развитию аналитического мышления будущих учителей, усилению их интеллектуального потенциала, повышению духовного и идеологического иммунитета, укреплению навыков работы с информацией. В статье обоснована важность развития аналитического мышления у будущих учителей истории, современное состояние развития аналитического мышления в современных вузах, а также возможности и пути устранения недостатков. Подробно обсуждались технологии и модели, разработанные учеными-исследователями зарубежных стран для развития аналитического мышления, объяснялась их важность и актуальность. Формирование аналитического мышления и сравнения происходит только в практической деятельности. Эту способность студент приобретает не слушая рекомендации и наставления по формированию аналитического мышления, слушая лекции. Реальная образовательная компетентность формируется на практике. Использование интерактивных методов имеет важное значение в формировании и развитии аналитического мышления учащихся. При подготовке студентов к аналитической деятельности важно добиться сочетания внешних и внутренних факторов. В статье подробно раскрыта актуальность технологии развития аналитического мышления у будущих учителей истории, умения обучать учащихся умению анализировать действительность, синтезировать ее, собирать данные, обобщать и стремиться найти новые аспекты, доказывать свои взгляды. научно обосновано.

Abstract

In this article, the author analyzed the coverage of the technology of developing analytical thinking in future history teachers in the researches of foreign scientists, revealed the essence of the concept of analytical thinking and its specific features on scientific-theoretical grounds. At the same time, he showed tendencies to develop analytical thinking of future teachers, to strengthen their intellectual potential, to increase their spiritual and ideological immunity, and to strengthen their skills in working with information. The article substantiates the importance of developing analytical thinking in future history teachers, the current state of developing analytical thinking in today's higher education

institutions, and the possibilities and solutions for eliminating shortcomings. The technologies and models developed by research scientists of foreign countries for the development of analytical thinking were discussed in detail and their importance and relevance were explained. Formation of analytical thinking and comparison occurs only in practical activities. A student does not acquire this ability by listening to recommendations and instructions on the formation of analytical thinking, listening to lectures. Real educational competence is formed in practice. The use of interactive methods is important in the formation and development of analytical thinking in students. Preparation of students for analytical activities is important to achieve a combination of external and internal factors. In the article, the relevance of the technology for the development of analytical thinking in future history teachers is detailed, the ability to teach students the ability to analyze reality, synthesize it, collect data, generalize and seek to find new aspects, prove their views scientifically based.

Kalit soʻzlar: tafakkur, analitik tafakkur, mustaqil fikr, mulohaza, xulosa, nazariya, axborot, metodik talablar, taʼlim va tarbiya samaradorligi, innovatsion usul.

Ключевые слова: мышление, аналитическое мышление, самостоятельное мышление, суждение, вывод, теория, информация, методические требования, эффективность образования и обучения, инновационный метод.

Key words: thinking, analytical thinking, independent thinking, judgment, conclusion, theory, information, methodological requirements, effectiveness of education and training, innovative method.

KIRISH

Har bir inson oʻziga xos tarzda individual fikrlash xususiyatiga ega. Shaxsning erkin fikr yuritishi uning xulq-atvorida, harakatida, strategiyasida, dunyoqarashida, sodir boʻlayotgan vaziyatga va atrofda odamlarga munosabatida namoyon boʻladi. Tafakkur turlari ichida analitik tafakkur oʻzining muhim ahamiyatga ega ekanligi bilan ajralib turadi. Bugungi kunda kuchli mutaxassis sifatida boʻljak tarix oʻqituvchilarida yuksak tarixiy bilimlar bilan birga analitik tafakkur koʻnikmalarini rivojlantirish talabi ham yuzaga chiqmoqda. Bu esa, boʻljak tarix oʻqituvchilarini tayyorlash tizimini yangicha yondashuvlar bilan boyitish, unga xorijiy tajribani keng qoʻllash va amaliyot darslariga alohida urgʻu bergan holda ularni analitik tafakkurini rivojlantirish ustuvorlik kasb etmoqda. Demak, talabalarda boʻljak oʻqituvchilik madaniyatini rivojlantirishning muhim sharti ham ularda analitik tafakkur va kuchli tarixiy bilimni shakllantirish hisoblanadi. Kuchli tarixiy bilim bu buyuk oʻtmishimizning tarixiy asoslari, undagi nazariya va muammolar, umuman olganda tarixiy bilimdonlik bilan belgilansa, analitik tafakkur boʻlsa, barcha tarixiy voqea va hodisalarga tahliliy va tanqidiy tafakkur bilan yondasha olish va oʻzaro farqli va uygʻun jihatlarini toʻla bilish, tafovutlarning sababiyatini aniqlashga urinishga asoslanadi. Oliy taʼlimda talabalarni analitik faoliyatga yoʻllash va bu faoliyatni rivojlantirishda mantiqiy, tanqidiy va analitik fikrlash malakasini shakllantirish shaxs sifatida rivojlanishlarining dinamik asoslarini tashkil etadi. Zotan, “analitik uslubda fikrlash har qanday masala yuzasidan chuqur, atroflicha mantiqli fikr yuritish bilan birga chiqarilgan xulosaning isbotlangan boʻlishi jihatidan ajralib turadi. Demak, talabalarni analitik faoliyatga yoʻllashda oʻziga xos yondashuv, qarashni aniq, mantiqli, ifodali bayon etish hamda asoslashga oʻrgatish muhim ahamiyatga ega. Har bir odamning tafakkur darajasi ham bilimlar turfaligi natijasida analitik tafakkur oʻziga xos qarashlarni yuzaga chiqishiga imkon beradi”[6]. XX asrning oʻrtalaridan boshlab Gʻarb mamlakatlari pedagogik amaliyotida analitik tafakkurni rivojlantirishga alohida eʼtibor qaratila boshlangan. Boʻljak tarixchilarda analitik tafakkurni rivojlantirishning zaruratini asoslash uchun analitik tafakkur tushunchasining mazmun-mohiyati, lugʻatlarda ifodalanishini koʻrib chiqish maqsadga muvofiq boʻladi. Shuningdek, analitik tafakkurning ijtimoiy-falsafiy va pedagogik jihatlarini ham koʻrib chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Rivojlangan davlatlarda innovatsion yondashuvlar asosida talabalarning tanqidiy fikrlash layoqatini mustahkamlash, intellektual salohiyatini kuchaytirish, maʼnaviy-mafkuraviy immunitetini oshirish, axborotlar bilan ishlash malakasini mustahkamlashga doir olib borilayotgan ilmiy-tadqiqotlar soni tobora koʻpaymoqda.

Rus tadqiqotchi olimasi I.S.Matrosova “Analitik fikrlash - bu pedagogik fikrlashning umumlashtirilgan koʻnikmalari namoyon boʻladigan va amaliyotdan bilimlar olinadigan bilim jarayonlari tizimi[9]”, - deb taʼrif bergan. Tadqiqotchi olim V.A. Slasteninning fikriga koʻra analitik qobiliyatlar quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

- pedagogik hodisalarni tarkibiy elementlarga boʻlish qobiliyati (shartlar, sabablari, motivlari, ragʻbatlantirishlari, vositalari, namoyon boʻlish shakllari va boshqalar);
- har bir qismni butun bilan bogʻliq holda oʻzaro munosabatda tushunish;
- taʼlim va tarbiya nazariyasidan gʻoyalar, xulosalar, qonuniyatlarni topish;

PEDAGOGIKA

- ko'rib chiqilayotgan hodisaning mantiqiyligiga adekvat;
- pedagogik hodisaga to'g'ri tashxis qo'yish;
- asosiy pedagogik vazifani (muammoni) va uni optimallashtirish yo'llarini topish.

Analitik tafakkur qobiliyatini kuchaytirish uchun Matrosova quyidagi adabiyotlarni o'qish maqsadga muvofiq deb hisoblaydi[9]:

1. "Muhandislik evristikasi" (D. Gavrilov) – yordam beradigan fikrlash haqidagi kitob.

2. "Mantiq va taktik fikrlash" (C. Phillips) - har qanday muammolarni to'g'ri hal qilish uchun miyangizni sifatli o'rgatish imkonini beradi.

3. "Qarorlar kitobi. Strategik fikrlashning 50 modeli" (M. Krogerusa, R. Cheppeler) - har qanday vaziyatda yechim topishga yordam beradigan kitob va boshqalar.

Hind olimasi Seema Shukla Ojhaning kuzatishlaricha, an'anaviy tarix darslarida o'quvchilarning zerikishi hamda befarqligi, asosiy e'tibor eslab qolishga qaratilganligi, o'rganilayotgan mavzu yuzasidan xulosa chiqara olmasligini isbotlashdi. Analitik tafakkur yordamida bo'lajak tarix o'qituvchisi o'z darsini mazmunli va qiziqarli tashkil etishi, o'quvchilarning mustaqil fikr yuritishlariga erishishlari mumkin. Hind tadqiqotchilari analitik tafakkurni rivojlantirish uchun to'g'ri savol berish muhimligini ta'kidlaydi[10].

NATIJA VA MUHOKAMA

Analitik ko'nikmalar nafaqat ta'lim sohasida, balki deyarli har qanday soha vakillaridan talab qilinadi. Shuningdek, analitik ko'nikmalar darajasini oshirish variantlaridan biri bu muhim muammolarni hal qilishda qisqa vaqt ichida fikrlashni o'rgatish imkonini beruvchi modellashtirishdir. Buni amalga oshirish uchun quyidagilarni bajarishingiz kerak:

- ilgari hal qilib bo'lmaydigan mavjud muammolardan birini tanlash;
- uni hal qilishning barcha variantlarini tezda topishga harakat qilish va keyin bittasida to'xtash;
- muammoni har tomonlama ko'rib chiqish (nima uchun paydo bo'ldi, uni hal qilish kerakmi, qanday oqibatlariga olib kelishi mumkin, uni bartaraf etishning afzalliklari bo'ladimi);
- yakuniy qaror qabul qilish;
- ehtimolini hisoblash orqali batafsil tahlil qilish muammoning tanlangan yechimini amalga oshirishdagi voqealar natijasi.

Analitik fikrlash bir nechta muhim jihatlarga javob beradi:

1. Bo'layotgan voqealarni, shuningdek, turli hodisalarni batafsil tahlil qilish;
2. Muayyan harakatlardan istiqbollarni va undan keyingi barcha hodisalarni aniqlash;
3. Mantiqiy zanjirlarni qurish;
4. Har qanday hodisaning afzalliklari yoki kamchiliklarini aniqlash;
5. Asosiy detallarni kichiklardan ajratish qobiliyati;
6. Kundalik muammolar yoki vazifalarni hal qilish;
7. Mulohaza yuritish va fikrni to'g'ri ifodalash qobiliyati;
8. Vaqtni to'g'ri rejalashtirish, ish ketma- ketligiga rioya qilish;
9. Har qanday mantiqiy xulosalarning aniqligi;
10. To'g'ri qarorlar qabul qilish[9].

Yaxshi rivojlangan analitik qobiliyatga ega bo'lgan odamlar o'zlarining kasbiy faoliyatida faol bo'lib, har qanday maqsadlarga osongina erishadilar. Ular yaxshi mantiqiy fikrlashi va sinchkovligi bilan ajralib turadi, bu kundalik hayotda hamda ish faoliyatida jiddiy yordam beradi.

Analitik fikrlash tanqidiy fikrlash bilan chambarchas bog'liq. Birgalikda ikkala tur ham yanada samarali bo'ladi. Ular odamga atrofda sodir bo'layotgan narsalarni ob'yektiv baholash, tezda yechim topish, shuningdek, boshqalar ularni sezmaydigan kamchiliklarni ko'rish imkoniyatini beradi. Ko'pincha ular mantiqiy fikrlash bilan faol munosabatda bo'lishadi, bu ularga muammoga yechim topishga, kelajakdagi voqealarni oldindan ko'rishga va har qanday masala bo'yicha o'z fikrini aniq asoslashga imkon beradi. Kitob o'qish analitik ko'nikmalarni rivojlantirishning eng yaxshi usuli hisoblanadi, chunki badiiy adabiyotni o'qiyotganda, qahramonlarning harakatlarini tahlil qilish, shuningdek, nima uchun bunday qilishganligi haqida o'ylash kerak.

Analitik fikrlashni shu tarzda rivojlantirish yaxshi natijaga erishish imkonini beradi. Rus olimasining tadqiqotlariga ko'ra natijaga erishishning asosiy sharti faqat ushbu mashg'ulotlarning muntazamligiga bog'liq bo'ladi.

- Shakllarni qidirish: Siz har doim har qanday naqshni topishga harakat qilishingiz kerak. Bu ish yoki o'qish, shuningdek, barcha uy ishlariga tegishli.
- Yaxshi odatlarni shakllantirish: Odatlarni rivojlantirishga urinish miyaga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Agar ular bir vaqtning o'zida fikrlash (o'qish, aqlda hisoblash, xulosalar) bilan bog'liq bo'lsa, u holda ikki tomonlama ta'sirga erishiladi.
- Harakat tahlili: Siz bilan bo'lgan har bir kishining harakatlarini hisobga olishingiz kerak. Hatto filmlar yoki kitoblardagi qahramonlarni ham tahlil qilish tavsiya etiladi.
- O'tmish, hozirgi, kelajak haqida o'ylash: Nima uchun bu sodir bo'lganligi haqida o'ylashimiz kerak ba'zi voqea, yana qanday tugashi mumkin, kelajakda nimaga olib keladi?
- Suhbatni rejalashtirish: Suhbat davomida siz u yoki bu ibora nimaga olib kelishini oldindan o'ylab ko'rishingiz va nimani aytishni yaxshiroq hal qilishingiz kerak. Bunday mashqlarni muntazam ravishda amalga oshirish istalgan natijaga olib keladi. Bilish bilan analitik fikrlashni to'g'ri rivojlantirish va amalda taniqli usullarni qo'llash yetarli hamda istalgan natijaga erishish uchun barcha imkoniyatlar mavjud. Bu bir necha haftadan bir necha oygacha davom etishi mumkin. Bularning barchasi individual xususiyatlarga, mashg'ulotlarning muntazamligiga, shuningdek, tashqi sharoitlarga bog'liq[9].

Analitik fikrlash qobiliyatlari bo'lajak tarix o'qituvchisiga o'zgaruvchan tendentsiyalar dunyosining tezkor axborot asrida ma'lumot to'plash, ifodalash, tasavvur qilish va murakkab muammolarni hal qilishda yordam beradi. Tarix – bu vaqt va makonda insoniyat boshidan kechirganlarining yozma yozuvidir. Tarixni o'rganuvchilar tarixiy voqealar va tushunchalarni tushunish uchun mavjud bo'lgan turli xil manbalarni bog'lashlari kerak. Shu bilan birga tarix fanini o'qitishda faktlar to'plami, esdalik bilan yodlash zerikishga olib kelishi, analitik fikrlash uchun juda kam joy qoldirilayotganida kuzatilmoqda. Bo'lajak o'qituvchilar fanga qiziqish uyg'otishi va uni saqlab qolish uchun tarixni o'rganishning samarali usullarini ishlab chiqishlari kerak. Analitik fikrlash qobiliyatlari talabalarning faolligini oshirish vositasi sifatida ta'limda integratsiyalash samaradorligini o'rganishdan iborat bo'lgan vositadir[10]. Tanqidiy - analitik fikrlash XXI asr o'quv dasturining ajralmas qismi hisoblanadi. Bugungi kunda bo'lajak o'qituvchilarni murakkab va interaktiv jamiyatda yashash va ishlashga tayyorlash, ularni ongini rivojlantirishga katta e'tibor beriladi. Hind tadqiqotchi olimlari analitik tafakkurni rivojlantirishda bir nechta o'quv uslublarini, hamkorlikdagi faoliyatni, simulatsiyalarni, texnologiyalarni o'z ichiga olgan markazlashtirilgan o'qitish uslublaridan foydalanishni tavsiya etadilar. Ular simulyatsiyalar o'quvchilarni tarixiy shaxslar rolini o'z zimmlariga olishlari va ma'lum bir tarixiy voqea qaror qabul qilishlari orqali o'quvchilarni jalb qilish, tarix bilan bog'lanish va analitik fikrlashni rivojlantirish uchun hamkorlikda o'rganishdan foydalanishni foydali deb hisoblaydilar. Birlamchi manbalardan foydalanish orqali yodlash qiyin bo'lgan tarixiy faktlarni yig'ish, tahlil qilish, tartibga solish, ma'lumotlarni baholash hamda xulosa chiqarish imkonini beradi. Hind olimlarining ta'kidlashicha, bola haqiqatga asoslangan bilimlarning namoyishiga bo'ysunib tinglash bilan emas, balki amalga oshirish, kashf qilish orqali yaxshiroq o'rganar ekan. Hindistonda maktab ta'limi bo'yicha milliy o'quv dasturi (NCERT) da ijtimoiy fanlarni o'qitishni jonlantirish zarurligiga, o'quvchiga interfaol muhitda bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishga yordam berish zarurligiga chorlashadi[10]. Tarix nafaqat o'tmish – iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy faktlar to'plami sifatida, balki tarixiy fikrlashning asosi hamdir. Bo'lajak o'qituvchilar turli xil tarixiy manbalar bilan ishlashlari hamda tahliliy ko'nikmalarini rivojlantirishlari lozim.

XULOSA

Bo'lajak tarix o'qituvchilarida analitik tafakkurni shakllantirish jarayonining mazmuni yoshlarni axborotni qabul qilish, tasniflash, qismlarga ajratish, solishtirish, qarama-qarshi qo'yish, tanqidiy yondashish, sabab-oqibat bog'lanishlari va mantiqiy mansublikni aniqlash orqali xulosaga kelishga qaratilgan ta'limiy tadbirlarni o'z ichiga oladi. Analitik fikrlash qobiliyatlari bugungi ilg'or texnologiya ish joyida, xususan, o'qituvchilik kasbida muhim ahamiyatga yega. Demak, har bir davlat uchun analitik fikrlash - muammolarni hal qilishni bilish, ijodiy va tashabbuskor fikrlash ko'nikmalarini egallash, ko'p manbalardan bilim olish, bilimlarni o'rganish va amaliyotga qo'llay olish qobiliyatiga ega bo'lgan inson resurslarini rivojlantirish zaruriyati paydo bo'ladi. O'z-o'zidan bilim olish, o'z vaqtida o'zgaruvchan vaziyatlarga moslashish va dunyoning qiyinchiliklariga qarshi turishga tayyor bo'lish analitik tafakkur egasiga qiyinchilik tug'dirmaydi. Talabalar analitik fikrlashlarini rivojlantirishlari zarur va ular nafaqat o'qiganlarini tushunishlari, balki ularni qismlarga ajratib olishlari, savol berishlari, baholashlari va xulosa chiqara olishlari kerak. Analitik fikrlash

muammo ustida muhokama va mulohaza yuritishni o'z ichiga oladi. Talabalar o'zlari o'rganayotgan manbalarni har tomonlama chuqur, atroflicha tahlil qilishlari lozim. Ular o'z fikrlari va xulosalarini aniq, asosli va qo'llab-quvvatlanadigan tarzda taqdim eta olishlari kerak. Bo'lajak tarix o'qituvchilarning analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhim, shunda ular analitik fikrlash ko'nikmalari yordamida sifatli ta'lim muhitini yarata oladilar.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni. -T.; 2019 yil 8 oktyabr. Manba: Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 09.10.2019 y., 06/19/5847/3887-son; 30.04.2020 y., 06/20/5987/0521-son; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 09.11.2021 y., 06/21/3/1037-son, 18.03.2022 y., 06/22/89/0227-son.
2. Mirqosimova, M.M. (2020) Talabalarda analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi.// NamDU ilmiy axborotnomasi - Научный вестник НамГУ 2020 yil 4-son. –B. 479.
3. Mirqosimova, M.M. (2020) Talabalarda analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi. Scientific Bulletin of Namangan State University: Vol. 2 : Iss. 4 , Article 89. Available at: <https://uzjournals.edu.uz/namdu/vol2/iss4/89>
4. Shonazarov Q.R. Bo'lajak tarix o'qituvchilarini maktab o'quvchilarida tarixiy tafakkurni shakllantirishga tayyorlash. Ped.fan. nomzodi. dis.-T.,:2003
5. Xodjaev B.X. Umumta'lim maktabi o'quvchilarida tarixiy tafakkurni modernizatsiyalashgan didaktik ta'minot vositasida rivojlantirish. Ped. fan.doktori dis.-T.,:2016
6. Hasanov Sh. Adabiy ta'lim jarayonida talabalarda analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasini takomillashtirish. Falsafa(PhD) dok. dis.-N.,:2020.
7. Suyatman¹, Sulisty Saputro², Widha Sunarno³ and Sukarmin³ The Conceptual Framework for Problem and Research-Based Learning (PRBL) Model in Learning The Natural Sciences to Empower Students' Analytical Thinking Skills <https://iopscience.iop.org/journal/1742-6596>
8. Donald J. Bolger, Allyson P. Mackey, Min Wang and Elena L. Grigorenko The Role and Sources of Individual Differences in Critical-Analytic Thinking: a Capsule Overview Educational Psychology Review Vol. 26, No. 4, Special Issue: Seeking Common Ground: A Multidisciplinary Examination of Critical-Analytic Thinking in Learning and Development (December 2014), pp. 495-518 (24 pages)
9. Матросова И.С. Аналитические умения как критерий профессиональной компетентности. Тамбовский государственный университет имени Г.П. Державина innyle4ka.94@mail.ru <https://www.tsutmb.ru/nauka/internet>.
10. Seema Shukla Ojha. Designation. : Professor of ... Development of Critical Thinking Skills in History, Journal of Indian Education. https://ncert.nic.in/dess/pdf/seema_ojha.pdf